

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglasi po ceniku.

SOCIALIST

Izhaja vsak petek popoldne.
Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo.
Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Vidovdanska cesta šte. 2, pritličje.

Glasilo Socialistične Stranke Jugoslavije

Štev. 23.

Ljubljana, dne 6. junija 1924.

II. leto.

Kri v Trbovljah.

Moritev, ki se je zgodila v nedeljo dne 1. junija v Trbovljah, je dogodek, ki ga bo beležila naša domača zgodovina med najžalostnejše dogodke. Fraserska žurnalistika primerja trboveljsko bratsko morijo s pobjem leta 1908, kjer sta padla pod streli avstrijskega terorja Lunder in Adamič v Ljubljani in pa s tragedijo na Zaloški cesti, kjer so padle številne žrtve ob priliki železničarskega štrajka, ki so se borili za svoj kruh, vsled brezglavega terorizma takratne vladajoče gospode. Ako se torej primerja trboveljska nezgoda s takratnimi brutalnimi nasilstvi, je ta primera le hinavsko obeležje, ki naj bi javnosti prikriilo pravo lice trboveljskega pokola.

Preden razmotrivo o tragediji dalje, si dovoljujemo v naslednjem objaviti poročilo, ki smo ga prejeli iz Trbovelj, ne da bi hoteli prejedirati preiskavo, ki je v teku. Poročilo nam podaja sliko razvoja, kakor ga promatrajo v Trbovljah.

Orjunaši so prišli v Trbovlje dobro oboroženi in so že med potjo streljali v zrak. Pri apnenicah, še daleč pred krajem glavnega spopada, je odgovorilo nekaj delavcev visoko s hriba na klice »Živio Orjuna!« z vzklikom »Doli Orjuna!«, na kar so odgovorili Orjunaši s strelji, a so merili očitno v zrak.

Ko so prišli v neposredno bližino socialističnega Delavskega doma in Rudarskega doma neodvisnih, so zašli med gostejše skupine delavstva. Klici so se ponavljali tudi tukaj in pred kinom Počivavšek je množica odgovarjala s protiklici.

Naenkrat je prišlo pri zastavah do meteža. Eden izmed voditeljev Orjune je dal povelje »Mirno!« in oddal strel, — očitno menijo, da v zrak.

Nato je nastalo splošno streljanje, v katerem je padlo več sto strelcev. Vmes so se pa čule tudi močne detonacije. To je trajalo kake tri minute.

Ko se je odigral prvi korak tragedije, je bila Orjuna razpršena.

Poveljniki so kmalu zopet spravili Orjuno v red. Enako so se tudi rudarji razpršili, del njih pa je ostal na mestu.

V tem je oddala žandarmerija salvo, ki je gledalce končno razpršila na vse strani.

Orjunaši so po tem dogodku lovili posamezne rudarje in jih pet odvedli v Trbovlje kot talce.

Med potjo so streljali v okna, kjer je kdo gledal skozi okno.

Med ustreljenimi rudarji je starček, ki je sedel pred hišo na klopi, ter je del, nič slabega sluteč, kos kruha, ki ga je imel še mrtev v ustih. Drugi 60 letni starček je bil tudi gledalec, ki se ni nikdar brigal za politiko. Da je med mrtvimi tudi šestletni otrok, je tudi znano.

Le eden od navzočih je bil ustreljen med bojem, peti pa, kakor navajamo spodaj, je bil — umorjen!

Rudarski dom je prišlo pozneje zažigat šest mož iz Trbovelj. Eden, v civilni obleki, je razklal s sekuro vrata, drugi so streljali proti oknom okrog stoječih hiš, da bi jih ne mogel pri tem nihče opazovati. V domu ni bilo nikogar.

Rudarja Fakina iz Zagorja so imeli pri razvijanju zastave povezanega ter so ga ves čas suvali in se norčevali iz nje.

ga. Pravijo, da so to storili zato, ker je bil med tistimi, ki so se hoteli polastiti crjunkskih zastav. Neka govornica je rekla, da zasluži, da bi se z njega pri živem telesu jermena rezalo.

V pol ure oddaljeni kamnolom sta ga gnala dva Orjunaša. Tam sta ga ustrelila v glavo ter odšla. V Trbovljah se imenujejo celo njihju imena. To so jako slabe klevete!

Taka je slika, kakršno vidijo pred seboj Trbovlje, in ni čudno, če je zapustil tak nastop silen vtisk.

Pri pogrebu padlih žrtev v Trbovljah je bilo navzočih okoli 8000 ljudi, ki so spremljali žrtve pobja do pokopališčnih vrat. Na pokopališče udeleženci pogreba, razen sorodnikov, niso smeli.

Temu poročilu dodajemo, da oboroževanje delavstva ne odobravamo ter obžalujemo, da delavstvo ni šlo s prezirom preko vsakršnega izzivanja.

Neverjetno časopisno hujskanje pred pohodom v Trbovlje je razvnelo strasti in sovraštvo, tako, da se je delavstvo kljub svarilu zbiralo ob poti v Trbovlje.

Še grše pa je pisanje demokratičnih listov sedaj po tragediji. Demokratska lista »Jutro« in »Slovenski Narod« naravnost na nesramen način in iz zgolj političnih motivov onečaščata spomin žrtev. Vso tragedijo, ki sta jo pospešila s hujskanjem proti delavstvu, proti ljubljanski občini pa skušata sedaj izrabiti za politično intrigo, kličeta policijo in vlado na pomoč ne proti krivcem, ne proti nasilstvu, ne apelirata na moralni čut javnosti, ne proti terorju, ne izražata pijetete do žrtev, ampak umori v Trbovljah naj tem ljudem služijo za politični smoter, ki ga hočejo dcešči z obrekovanjem. V Ljubljani so bili dolžni pijeteto pač do žrtev, zlorabljajo pa to priliko tako, kakor je ne bi izrabljali z intrigantstvom nabolj kriminalni tipi. Strast, slast nad dogodkom, nad katerim se vsa javnost zgraža, izrablja ta klika v malenkostne zlobne intrige — in to naj bo pieteta, sočutje!

V Trbovlje so poslali posebno preiskovalno komisijo, v kateri so tudi zastopniki iz Belgrada. Dolžnost te preiskovalne komisije pa je, da preišče zadevo objektivno ter da ugotovi, v čem je glavna krivda, da se je tragedija izvršila.

Najodločneje pa moramo naglašati, da mora država razorožiti Orjuno in delavce, razorožiti vse mlade ljudi in one, ki ne vedo, kakšen namen ima orožje. Ni v našem interesu to, mi se krvi in trpljenja ne bojimo, tudi bojev nas ni strah, toda zločinskega prelivanja krvi ne odobravamo. V prvi vrsti v interesu buržuazije je, da varuje svojo avtoriteto, ne v našem; zakaj mi jo bomo znali varovati, kadar bo treba tudi primerno. In kdor danes kriči, da je ta država v nevarnosti, da je delavstvo oni element, ki hoče razbiti edinstvo države, ta — laže.

To si naj zapomnijo vsi tisti, ki so pravi krivci trboveljske tragedije; nehajo naj hliniti pieteteto do žrtev, s katero žalijo čut vsakega poštenega in srčno inteligentnega človeka.

Kri, ki si tekla v Trbovljah, bodi kričoč opomin!

organizacij, so danes pozabljeni in kjer se še pojavlja črv razdiranja, tam ga delavstvo pričinja obsojati v svojih srcih, pa tudi že javno. To so prav dobro dokazali shodi, ki jih je priredila v nedeljo dne 1. junija pokrajinska strokovno komisija po vsej Sloveniji. Shodi na Jesenicah, Dobravi, v Leseah, Mežici, Črni, Velenju, Šoštanj, slavje v Zagorju, Zidanem mostu, v Radečah, v Mariboru, na Muti, v Ptuj, v Celju, v Zabuškojci, v Libojah, v Medvodah, povsod so se shodi organiziranega delavstva izrekli z vso odločnostjo za zdravi pokret razredno zavednega proletariata ter obsodili najodločneje vse sovražnike enotnih strokovnih organizacij.

Ta pojav mora razveseliti vsakega odkritosrčnega pristaša in prijatelja močnih organizacij. In kako naraven je ta preokret!

Delavstvo je imelo pred štirimi in petimi leti močne strokovne in politične organizacije ter si je z njimi marsikaj priborilo, kar mu je danes zopet vzela kapitalistična buržuazija. Vrhutega pa trka na vrata proletarskih domov beda, lakota, brezposelnost, čemur je kriva neurejena gospodarska politika na eni strani, na drugi strani pa brezmejno izkoriščanje delovnih sil. Kdo danes še ne ve, da ima delavstvo v Sloveniji najslabše plače, ki so do 50 odstotkov nižje, kakor drugod v državi; ako pa pogledamo v bilance delniških družb in kapitalističnih podjetij, opazimo, da te družbe in podjetja dele velikanske dividende svojim delničarjem. Tako je na primer razdelila Trboveljska družba kar 50 odstotkov dividende.

Zakaj je tako?

Pismo iz Prekmurja.

Kdaj razpišete občinske volitve?

V mesecu juniju se bodo vršile v celi Sloveniji občinske volitve. Drugič po prevratu bo imelo ljudstvo drugod priliko poslati v občinske zastope može, ki jim zaupa, le mi Prekmurci, sinovi toliko opevane Slovenske Krajine, bomo kot nekaki državljani druge vrste od daleč geldali, kako si naši državljani v ostali Sloveniji volijo občinske odbore in urejujejo občinsko upravo.

Dočim občine drugod upravljajo od ljudstva izvoljeni može, jih pri nas »upravljajo« od vlade postavljeni »gerenti«. Iz tega sledi, da ljudstvo nima nikakršne ingerence in vpliva na občinsko gospodarstvo, ki deloma vsled brezbriznosti, deloma vsled popolne neizkušnosti občinskih gerentov stalno nazaduje in propada. Razumljivo je, da davkoplačevalci nimajo in ne morejo imeti do take občinske »uprave« zaupanja, ki je temelj vsakemu oblastvu, posebno pa občinski samoupravi.

Ako se upošteva, da je v celem Prekmurju 174 občin, to se pravi, da imamo enako število gerentov, si lahko mislimo, kako ogromna je škoda, ki nastaja iz tega stanja. In okolnost, da ima vsaka še tako majhna vas svojega gerenta, to škodo še povečuje.

Država, ki je, ali bi vsaj morala biti, največ interesirana na tem, da občine poslušajo redno in točno, pusti, da se naše občine »upravljajo« še nadalje potom gerentov. Odgovorni faktorji se ne zmenijo, da bi to neznosno stanje odpravili s tem, da razpišejo tudi v Prekmurju občinske volitve ter dajo tako širšim plastem naroda priliko, da se za občinsko upravo interesira in v občinskem gospodarstvu udeležuje.

Nešteto je zadev in vprašanj, radi katerih se mora ljudstvo zatekati k občini. Ker so pa občine po veliki večini

Ali nismo sami krivi, da je takol? Ali nismo imeli lepe organizacije, ki so imel moč, ki so z lepimi uspehi zahtevale to, kar je bilo potrebno? In vse te organizacije smo pustili oslabit; vse te organizacije so oškodovali meščanski agenti, komunisti in zmešani misijonarji. — Ali se ne zdi nam vsem, da so ti ljudje najeti od kapitalistov v ta namen, da sejejo razkol v delavskih vrstah? Kje je delavec na svetu, če je pameten, ki bi odobral boje in klanje med proletarijatom samim?

Vse dosedanje nesreče, ki jo je povzročil dosedanji razkol in klanje med delavstvom, se socialistični proletariati zaveda. Obrekovanje in opravljanje organizacij mu postaja smešno, neumno, podobno molitvi obrekljive tercijalke, ki moli vsak dan vse tri dele rožnega venca, med molitvijo pa misli na to, kako bo ogoljufala boga in svoje sosedice, ki jih ima na piki. Ako bi obstojal socializem v psokvah in v lažeh, potem za socializem ne bi bilo treba poštenih zaupnikov, ampak bi to delo prepustili papigam, ki se psokve jako dobro nauče, pa bi nam jih naštevave vsak dan, ne da bi zaradi tega pisali časopise.

To vse so vzroki, ki tirajo delavstvo zopet k medsebojnemu zaupanju, ker je danes vsak delavec prepričan, da si more svoj položaj izboljšati le s skupnim delom, nikdar in nikoli pa ne z razbitimi organizacijami.

Proletariat se je odločil za konsolidacijo pokreta; to naj služi v opomin vsem, ki so za boj proti kapitalističnemu izkoriščanju.

Z roko v roki v boj za pravice!

Delavstva ne boste varali več!

Vnebovpijoči greh je, če kdo še danes hodi med delavstvo ter skuša med njim v kalnem ribariti. Dogodki

zadnjih let, ki so nekoliko zbegali jasne pojme med delavstvom in vedli marsikje do razpada strokovnih in političnih

Iz stranke.

Ker je tajništvo dobilo že več dopisov, v katerih nas zaupniki, posebno po deželi, vprašujejo kdaj se bodo vršile občinske volitve, naj vzamejo na znanje vse organizacije, tudi tiste, ki niso vprašale, da je letos v Sloveniji volilno leto za občinska zastopstva. — Razglasjanje volitev je sicer deol velikih županov in srezkih glavarejv. Sicer pa velja zakoniti predpis, da morajo županstva razglasiti dan, kraj in način volitev šest tednov poprej na občinski deski. V razglasu mora biti povedano, kdaj se prične reklamacijska doba, ki traja 14 dni.

Zato naj naši sodrugi pazijo predvsem na to, da ne zamudijo reklamacijskega roka. Vse organizacije naj takoj prične s pripravami, da bodo mogle v reklamacijski dobi takoj pregledati, če so vpisani v volilnem imeniku dotične občine, kjer stanujejo, in če niso, da se takoj priglase, da se jih vpiše, oziroma, da se reklamacija izvrši. Kot dokazilni dokument zadostuje delavska knjižica. Če tiste ni, domovnica ali kak drugi osebni važnejši dokument.

Voliti ima pravico vsak moški, ki je v januarju tistega leta, ko se volitve vrše, dovršil 21. leto. Ravnotako tudi vsi tisti, ki so pred volitvami odslužili vojaški rok. Ako kdo izmed takih občanov ni vpisan, mora to v reklamacijski dobi prijaviti občinskemu uradu, da se vpis izvrši. Predvsem pa mora vsak volilec bivati že 1 leto v dotični občini.

Izvoljeni so lahko vsi moški, ki so dopolnili 24. leto in ki stanujejo že dve leti stalno v dotični občini.

— vsakem slučaju, dče občinski ura kakšnega sodruga noče vpisati v volilni imenik, naj se nam to takoj sporoči, da ukrenemo potrebno.

Istotako naj nam vse naše organizacije javijo, ko je kandidatna lista potrjena, vse odbornike in njih namestnike naše liste, ter predstavnike, oziroma varuhe škrinjic. Slednje se nam naj javi tudi z njih natančnim naslovom.

Pokrajinsko tajništvo social. stranke Jugoslavije,

Ljubljana, Vidovdanska cesta 2.

Celje. Sodrugi agitirajte vsi za javni volilni shod, ki se bo vršil v nedeljo, dne 8. junija ob 9. uri dopoldne v gostilni Puncer Sp. Hudinaji (ob lepem vremenu na vrtu, ob slabem v gostilniških prostorih). Govorniki: Hrastnik Valentin, župan; Plankar Martin, kand. za obč. odb.; Franjo Koren, predsednik krajevne organizacije SSJ v Celju. Sodrugi in somišljeniki, vsi na javni volilni shod! — Volilni odbor.

IZ UPRAVE.

Prejšnji številki smo priložili poštno položnice.

Prosimo vse naročnike, ki so v zastanku, da pošljejo nemudoma zaostalo naročnino.

Izpolnjene poštno položnice smo priložili današnji številki naročnikom, ki so v zastanku in sicer iz različnih krajev: Bastija Braslovče, Beograd, Bohinjska Bistrica, Bled, Brezovica, Brezno ob Dravi, Brežice, brod na Savi, Bgunje pri Tuzli, Cerknica, Črnomelj, Čakovec, Črna pri Prevaljah, Čaglin, Dravograd, Dev. M. Polje, Daruvar, Dolenji Mihajlovac, Dobova pri Brežicah, Dvor pri Žužembergu, Fala, Griže, Gospič, Gomilsko, Gornji Logatec, Gerlinči, Gor. Radgona, Guštanj, Hoče, Hrastnik, Jesenice, Javornik, Kreha Bosna, Ksavenija, Krško, Kamnik, Križevci, Kočevje, Kranj, Konjice, Kotoriba.

Prosimo vse naročnike, da nam naročnino poravnajo.

Zaupnikom smo z današnjo pošto poslali bloke za tiskovni sklad S. S. J. Apeliramo na vse sodruge, da se odzovejo pozivu ter žrtvujejo svojim močem primerno za tiskovni sklad.

TISKOVNI SKLAD.

Zelena miza, Beograd Din 100.—
Bela miza, Ljubljana Din 120.—
Šoštanjski sodr. na seji SSJ. Din 132.75

PREKLIC.

Podpisani obžalujem nepremišljene besede in se zahvaljujem g. ravnatelju Lajovicu, da je odstopil od tožbe.

Stefan Demšar, Tržič.

Izdajatelj:

Oblastni odbor SSJ za Slovenijo.

Odgovorni urednik:

France Vidmar.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

ZLATOROG MILO
Bleščeče perilo

dobi gospodinja brez truda le z Zlatorog-milom! Radi svoje dobre kakovosti niti najmanj ne škoduje perilu.

SOLIDNO
in strokovnjaško izvršuje
vsa v stavbeno stroko
spadajoča
zidarska in betonska
dela
Danijel Battelino, stavbeno
podjetje v Ljubljani VII (sp. Šiška)

Zahtevajte povsod
„JADRAN“
terpentinovo čistilo za
čevlje, ker je najboljše.
Ako čistite čevlje edino le z
»Jadrana« kremo, si prihranite
mnogo denarja.
Vaši čevlji ne razpokajo,
ostanejo mehki in trpežni.

Cognak Medicinal
Liquer, triple séc
slivovka, brinjavec,
tropinovec, rum i. t. d.
po najnižjih dnevni cenah
„ALKO“
veletrgovina žganja, družba
z o. z.
LJUBLJANA - KOLIZEJ

Zahtevajte povsod
„MOSKIT“
muholovke, ki so najboljše.

SIDOL
sredstvo za čiščenje kovin
AZUROL
plavilo za perilo
LODIS
krema za čevlje
!! Zahtevajte povsod !!

Prva Mariborska delavska pekarna r. z. z o. z. v Mariboru, Tržaška cesta št. 37-38, telefon št. 324. Ustanovljeno leta 1898. — Moderno in higijensko urejena pekarna priporoča svoje okusno in vedno sveže pecivo v polni teži. Pecivo se dostavlja tudi na dom.

Produktivna zadruga krojačev r. z. z o. z. v Mariboru, Ruška c. 5. Ustanovljena l. 1908. Izdeluje moške in ženske obleke, ter vseh vrst uniform. Najboljša izdelava v lastnih delavnicah. Velika zaloga različnega tu- in inozemskega volnena blaga. Solidne cene. Točna postrežba.

Prva mariborska produktivna zadruga čevljarških izdelkov r. z. z o. z. v Mariboru, Oražnova ulica št. 4. Izdelovalnica moških in ženskih čevljev. — Popravila se točno in solidno izvrše.

Štampilje
iz kovine in gumija izdeluje
graverski zavod
Sitar & Svetek
Ljubljana, Sv. Petra cesta 13

Za poletno sezijo!
Priporočamo svojo veliko zalogo različnega angleškega in češkega sukna, volnega blaga za moške in ženske obleke, različno perilno blago, kakor platno, šifone, cefirje, tiskanino v najnovejših vzorcih in bogati izbori, dalje različne volnene in šivane odeje za postelje, svilene, volnene in bombažaste rute za na glavo itd. Opozarjamo tudi na raznovrstne ostanke po zelo znižanih cenah.
A. & E. Skaberné
veletrgovina
z manufakturnim blagom
v Ljubljani, Mestni trg 10.

„Vinocet“
tovarna
vinskega kisa,
d. z o. z. Ljubljana
nudi
najokusnejši in najfinejši namizni kis iz pristnega vina.
Dobiva se v vseh podružnicah Konzurnega društva za Slov.

Usedelauski zlet v Ljubljani!
Tvrdba
Peter Capuder
Ljubljana, Dalmatinova ulica
priporoča za ta izlet:
Celoletne kroje kot tudi posamezne dele za U. D. R. Vse telovadne potrebščine: majce, telovadne hlače, čelje, dalje za moški in ženski naraščaj ter članice potrebne telovadne obleke. — Zahtevajte cenike! — Preskrbite si pravočasno! — Poverjeni dobavitelj potrebščin U. D. R.

Razširjajte in naročajte „SOCIALISTA“!

En gros **Letna trikotaža, nogavice, galanterija in drobnina** En gros

Gaspari & Fanningner, Maribor, Aleksandrova cesta št. 48

ZASTONJ

ne, pač pa po zelo nizkih cenah dobite vse kuhinjske potrebščine, kakor raznovrstna kleparska, kotlarska, kovnostiskarska ter ključavničarska dela in druge predmete pri zadrugi

Jugometalija

r. z. z o. z.
splošna kovinska industrija
Ljubljana, Kolodvorska ulica 18
Telefon št. 729.

Tone Malgaj

pleskar za stavbe in pohištvo, sobo- in črkoslikar, se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

DELAVNICA: Kolodvorska ulica št. 6 in Celovška cesta št. 121.

Naročila se sprejemajo v Kolodvorski ulici 6.

Našim rodbinam priporočamo
NAŠO DOMAČO izvrstno
kolinsko cikorijsko.

Na mesečne obroke

brez povišanja cen daje moške, ženske in otroške obleke
O. Bernatovič, Ljubljana
Mestni trg št. 5

Konfekcijska tovarna
FRAN DERENDA & CIE.
družba z o. z., Ljubljana. Pisarna Emonska cesta št. 8. Tovarna: Erjavčeva cesta št. 2 nasproti dramskega gledališča. Telefon interurban št. 313 in 249. Brzojavi: Derenda. Najstarejša, najmodernejša in največja tovarna moških, deških in fantovskih oblačil, ter vsakovrstnih uniform po predpisanih krojih. — Konkurenčne cene. Zanesljivi in prvovrstni delavci dobe delo profi kavciji tudi na dom.

Siegel & drug
d. z o. z.

tkalnica platnenega in bombažnega blaga
Ljubljana, Dunajska c. 31

Svitavy
(Č. S. R.) **Wien**
(Nem. Avstr.)

Manufakturna veletrgovina
Hedžet & Koritnik, Ljubljana